Monumentaal

NIEUWSBRIEF VAN DE MONUMENTENSTICHTING
BAET EN BORGH

16 de jaargang nr. 2 – november 2011

Voorwoord

Het is ons een waar genoegen dat we ook in deze Monumentaal weer veel informatie kunnen geven over wat we in de afgelopen maanden allemaal met ‘onze’ Tuut hebben gedaan.
We willen echter ook vooruitkijken; daarom maken we plannen om het gemaal voor bezoekers nóg aantrekkelijker te maken, opdat het voortbestaan ervan tot in lengte van jaren zal zijn veiliggesteld.
Het bestuur wil, nu we met de restauratie al heel ver gevorderd zijn, de focus vooral ook richten op het bieden van meer activiteiten voor de bezoekers. Hoewel we flink tevreden mogen zijn over de bezoekersaantallen in de jaren die achter ons liggen, denken we dat er nog goede mogelijkheden zijn om met een aangepast programma nóg meer mensen te trekken. We denken hierbij onder meer aan zogenaamde doe-dingen voor kinderen, zodat een bezoek aan De Tuut voor het hele gezin een lekker dagje uit kan worden.
Vernieuwing van de activiteiten zal voor diegenen die eerder al eens bij ons waren, een aanleiding kunnen zijn om wéér te komen. Daarnaast willen we programma's ontwikkelen die voor sponsors aantrekkelijk zijn. We zullen proberen om het bedrijfsleven - waar het werktuigbouw, waterbeheer en energietechniek betreft - enthousiast te maken om vergaderingen en promotieactiviteiten in de authentieke omgeving van een werkende historische stoominstallatie te houden.
Verder ligt er misschien een taak voor ons om in het onderwijs jonge gasten met twee rechterhanden te motiveren om een technisch beroep te kiezen. Want daar zal in de komende jaren flink behoefte aan zijn. We streven er dan ook naar om niet alleen meer mensen over de vloer te krijgen, maar eveneens een maatschappelijk doel te dienen. Wat dat laatste betreft, hebben wij vorig jaar al een eerste stap gezet door een tweedaagse praktijkopleiding voor operators van de nieuwe Electrabel elektriciteitscentrale op de Maasvlakte te organiseren.
Het moge duidelijk zijn dat we onze plannen natuurlijk wel moeten kunnen communiceren naar onze potentiële klanten. Daarbij moeten we het hebben van kosteloze publiciteit, omdat onze krappe budgetten niet toelaten dat we kosten maken voor advertenties en andere betaalde publiciteit. Het bestuur prijst zich dan ook gelukkig dat het onlangs is versterkt met iemand met veel communicatie-ervaring. Deze vrijwilliger heeft professionele activiteiten bij diverse overheidsorganen uitgevoerd. Op grond hiervan hopen wij dat hij een impuls zal kunnen geven om programma’s mee te bedenken, waardoor een bezoekje aan De Tuut in de toekomst nóg attractiever wordt. Daarvan hopen wij te zijner tijd ‘den volke kond te doen’.
En natuurlijk streven wij ernaar om de restauratie van het gemaal binnen enkele jaren succesvol te kunnen afronden en ‘onze’ Tuut tot in de verre toekomst overeind te houden.

Namens het bestuur,
Minne Kikstra

Technische bibliotheek (door Jacques Verheggen)

Sinds een tweetal jaren beschikt De Tuut over een heuse technische bibliotheek. Het komt namelijk regelmatig voor dat vrijwilligers, maar óók bezoekers, oude technische boeken aan ons schenken.
In ons ‘opkamertje’ stond een oude kast waarin deze boeken werden opgeslagen, echter zonder enig systeem. Het was natuurlijk eeuwig zonde dat al deze - vaak schitterende - boeken, nutteloos in de kast lagen en daarom werd het tijd om er wat mee te gaan doen. Temeer ook omdat vanuit de

vrijwilligers de vraag naar theoretische ondersteuning steeds groter werd. Behalve de oorspronke-

lijke stoommachines zijn er namelijk nog verschillende andere machines die we weer operationeel willen maken. Uiteindelijk werd het mijn taak om een bibliotheek te gaan inrichten.
Ik ben begonnen met het op titel/alfabet catalogiseren van alle (bijna tweehonderd) boeken en daarvan heb ik toen behalve een lijst ook een uitleenlijst gemaakt. De laatste ligt nu in de vrijwilligersruimte, zodat iedereen over de boeken kan beschikken; echter op voorwaarde dat de uitleen uitsluitend via mij verloopt. Dat bij het verkrijgen van nieuwe aanwinsten voor onze bibliotheek het toeval soms een grote rol speelt, moge blijken uit het volgende stukje. Daarin vertelt een van onze vrijwilligers hoe hij zelfs tijdens zijn vakantie door De Tuut werd achtervolgd.

Een gelukkig toeval (door Leo van Hulst)

Met mijn zeiljachtje op vaarvakantie in de zomer van 2011, op de terugreis van Zeeland naar Heumen, ben ik in de jachthaven van Willemstad als mijn mobieltje gaat. Het is Henk Buiteman, die meldt dat een bezoeker van De Tuut technische boeken beschikbaar stelt en dat die bezoeker – jawel - in Willemstad woont. Van het een komt het ander. Ik word per auto opgehaald en even later zit ik tussen heel veel zeer interessante boeken. De gulle gever is behalve hoofdwerktuigkundige op zeeschepen ook Lloyd's surveyor geweest. Hij had in de loop der jaren een geweldige documentatie opgebouwd met voor De Tuut heel veel bruikbaars. Een vrij unieke collectie dus.
Er worden twee tassen volgepakt en bij mij aan boord gestouwd. Het gevolg is dat ik de terugreis maak met een 'koplastig' schip dat door het grote boekengewicht ook nog eens duidelijk over stuurboord helt.
Omdat de boeken gegevens bevatten vanaf het begin van de tweede wereldoorlog, staan er veel onderwerpen in die (ook) te maken hebben met de installatie op De Tuut en vooral de bedrijfsvoering daarvan. Ook is er veel documentatie over dieselmotoren en wellicht over zaken die met onze Crossley te maken hebben.
Dit moet allemaal nog uitgebreid bekeken gaan worden. Er wordt in ieder geval door onze bibliothecaris een inventarislijst gemaakt, waarna de boeken in onze reguliere bibliotheek opgenomen zullen worden.

De herbouw van het stokersgemak (door Henk Beers)

Toen oud-stoker Piet van Geenen in de Monumentaal van april 2007 zijn verhaal over De Tuut vertelde, kwam ook de toenmalige kakdoos aan de orde. Dit - in onze ogen primitieve, maar destijds gebruikelijke - toilet bevond zich achter de kolenloods en was speciaal bedoeld voor stokers. Vanwege hun vuile werk mochten zij geen gebruik maken van het toilet in het nabijgelegen huis van de machinist.
Piet kon het hokje nog grotendeels beschrijven en aan de buitenmuur van de kolenloods was nog te zien dat er ooit iets aangebouwd was geweest. Het leek ons een goed idee om - in het kader van de restauratie - ook dit 'stokersgemak' te gaan herbouwen. En al snel was er een vrijwilliger gevonden die bereid was deze taak op zich te nemen. Hij was enthousiast, werkte snel en na enkele maanden al was het stokersgemak voltooid. Het is een kleine ruimte met tussen de zijwanden een horizontale plank met daarin een gat waarop een deksel past. Via een gresbuis daaronder kwamen de fecaliën destijds in de Wetering terecht. Die

gresbuis hebben we nu maar achterwege gelaten, want het is niet de bedoeling dat dit stokersgemak ook daadwerkelijk gebruikt gaat worden. Oudere bezoekers zullen zich dit ouderwetse type toilet ongetwijfeld nog kunnen herinneren, maar voor de meeste jongeren is het beslist een curiositeit. Dat bleek al vóór de officiële opening, toen er door de bezoekers diverse foto's van werden gemaakt.
Oud-stokers Piet van Geenen en Adriaan Basten hadden de eer om het stokersgemak op 7 juli offi-

cieel te openen. Dat gebeurde door de deur van het slot te draaien, waarna (etalagepop) stoker Gradus zichtbaar werd, die met zijn broek op de knieën en schijnbaar ontspannen in het - voor die tijd pikante - mannenblad *De Lach* zat te lezen. Hij was goed geschminkt (met zweetdruppels en zwarte vegen in zijn gezicht) en hij droeg kleren zoals die in de jaren vijftig van de vorige eeuw voor een stoker gebruikelijk waren. Gradus zal die kleren voorlopig blíjven dragen, want we willen hem in zijn outfit niet kwijt. Wél zal hij op den duur een ander plekje krijgen, want veel bezoekers willen zelf op het stokersgemak gefotografeerd worden en we willen niet dat Gradus hen dan in de weg zit.
Hoe dan ook, het was een feestelijke gebeurtenis die 7e juli en de feestvreugde werd nog eens verhoogd toen er vervolgens - heel toepasselijk - Zeeuwse bolussen werden geserveerd.
Het stemt ons tevreden dat we door de herbouw van dit stokersgemak nog beter zichtbaar kunnen maken hoe Stoomgemaal De Tuut er in vroeger dagen heeft uitgezien.

Appeltern in vroeger dagen ten tijde van machinist Louis Fliervoet, deel 4 (door Henk Buiteman)

Om een beeld te schetsen van het Appeltern in

vroeger dagen en wat Louis Fliervoet toen voor de gemeenschap heeft betekend, volgen hier enkele herinneringen aan deze machinist van mensen die hem goed gekend hebben.
Uit veel verhalen komt naar voren dat Fliervoet een sociaal zeer bewogen man is geweest.
Hij was van het degelijke soort, een vakman, nauwgezet in zijn werk en tegelijkertijd vol humor. Maar bovenal een man die bijzonder behulpzaam en aardig was. Voor Appeltern heeft hij veel betekend.
Zo sleep hij 's winters, als er ijs lag op de Wetering, de schaatsen van menigeen.
En … wanneer er door de vorst een vrachtauto van de firma Mulders weer eens niet wilde starten,

dan zorgde Fliervoet ervoor dat deze naar De Tuut werd gesleept en vervolgens met de neus in het ketelhuis werd gezet om te ontdooien.
Voorts zat hij in het bestuur van de Boerenleenbank, die in 1933 zijn 25-jarig bestaan vierde en waarvan toen een groepsfoto is gemaakt bij de kerk (let op: er staan enkel mannen op deze foto!!!)
Fliervoet was een gelovig man en zeer betrokken bij de (roomskatholieke) kerk. Op zondagen en bij uitvaarten en huwelijken zong hij in een gregoriaans koor.
Daarnaast speelde hij graag toneel (het liefst kluchten) bij de toneelvereniging St. Caecilia. Er werd geoefend in een ruimte onder de kerk. Mevrouw Savelkouls herinnert zich nog hoe zij in haar jeugd - samen met Bertha, de dochter van Fliervoet, - stiekum door de ramen keek om een glimp van de repetities op te vangen. En dan zagen ze hoe machinist Fliervoet zich vaak niet aan de tekst hield en daardoor de andere spelers dikwijls uit hun concentratie bracht.
In de jaren na de eerste wereldoorlog was er in Appeltern nog geen elektriciteit. Die werd pas aangelegd in 1933. Vóór die tijd werden de huizen verlicht door middel van olie- of carbidlampen en later kwam er ook gasverlichting. Het moet beslist naargeestig zijn geweest om bij het licht van enkele olielampen een installatie als De Tuut in bedrijf

te hebben. Tijdens een nostalgische avond aan het einde van het stookseizoen hebben we wel eens geprobeerd dit na te bootsen, maar we betwijfelen of we daarin echt zijn geslaagd. Vooral ook gezien de aanwezigheid van buitenverlichting, die in vroeger tijden geheel ontbrak.
Zoals gezegd werd in 1933 de elektriciteitslijn doorgetrokken naar Appeltern. Via een bovengronds netwerk met houten palen konden de bewoners dan eindelijk van stroom worden voorzien (‘een zegen voor de mensheid’, volgens de PGEM). Naar het schijnt heeft ook machinist Fliervoet meegeholpen om de bedrading in de diverse huizen aan te leggen.
Wellicht ook in De Tuut???

De oudste vrijwilliger, een interview (door Jacques Verheggen)

Ties Bronsvoort, vrijwilliger bij Stoomgemaal De Tuut, is met zijn 78 jaar de nestor van het vrijwilligerscorps. Hieronder doet hij zijn verhaal.
In 1999 fietste ik mijn vrouw over de Waalbandijk van Nijmegen naar Druten. Toen wij ter hoogte van de Ewijkse brug op een bank een sneetje brood aten, passeerde ons een echtpaar waarvan de man opmerkte:“Ben jij Ties Bronsvoort?” Het bleek Luc Kamperman te zijn, een oud-collega van de Centrale in Nijmegen. We raakten aan de praat en hij vertelde met groot enthousiasme dat hij als vrijwilliger werkte op Stoomgemaal De Tuut. Tussen neus en lippen door nodigde hij mij uit om eens te komen kijken, waarop mijn vrouw opmerkte: “Als je dat doet, ben je verkocht!” Een profetische uitspraak, want ik ben inmiddels al twaalf jaar aan De Tuut verbonden.
Na de ambachtsschool, de latere L.T.S., waar ik de opleiding tot smid-bankwerker volgde en na een kort uitstapje bij Ten Zijthof in Deventer

kwam ik terecht op de Zeevaartschool in Vlissingen. Daar heb ik een leer-werkcontract doorlopen, waarna ik naar Zuidoost-Azië werd uitgezonden. Daar heb ik vier jaar als machinist gevaren. Tijdens een verlof van bijna een jaar kwam ik vervolgens terecht bij de A.M.T.M. (*Amsterdam Maritiem Transport Maatschappij). Tot 1964 heb ik toen als scheepswerktuigkundige op olietankers gevaren, waarna ik overstapte naar de P.G.E.M. (Provinciale Gelderse Elektriciteits Maatschappij). Daar heb ik eerst als werktuigkundige gewerkt en tenslotte beëindigde ik mijn werkzame leven in 1991 bij de afdeling Inkoop.*

Op mijn vraag hoe hij de samenwerking met de collega-vrijwilligers ervaart, reageert Ties positief. Hij verheugt zich steeds weer op de dagen waarop hij naar De Tuut gaat, hoewel hij het met name op de donderdagen wat druk vindt. Dan werken er namelijk zo'n twintig vrijwilligers, terwijl er in de begintijd van Ties slechts acht mannen op De Tuut werkzaam waren. Het geeft hem veel voldoening dat hij hier zijn hobby kan uitoefenen en vooral ook de belangstelling tijdens stoomweekends ziet hij als een blijk van waardering.
In zijn begintijd bij De Tuut is Ties nauw betrokken geweest bij de restauratie van Machine 1 en Ketel 1. Momenteel houdt hij zich voornamelijk bezig met het restaureren van kleine machines, zoals stoommachientjes en pompen. Het geeft hem een goed gevoel als alles uiteindelijk weer draait. Vooral met de hierboven genoemde Luc Kamperman werkt hij veel samen, waarschijnlijk ook omdat ze elkaar al zo lang kennen en ongeveer even oud zijn.
Ook wil Ties nog wel even kwijt dat er van enige hiërarchie op De Tuut nauwelijks sprake is, hoewel er duidelijk wel enkele mensen de leiding hebben. Hij voelt zich er bijzonder op zijn gemak en hij is 'achter de geraniums weg'. "Bovendien kan ik elk uur dat ik hier ben, geen ruzie krijgen met mijn echtgenote Bets!", voegt hij er lachend aan toe.
Om Ties goed uit de verf te doen komen, heb ik ook enkele andere vrijwilligers gevraagd naar hun ervaringen met hem. Zonder uitzondering vindt men hem een prettige collega, waarbij steeds weer wordt benadrukt dat de club vrijwilligers regelmatig in lachen uitbarst als Ties weer eens een opmerking maakt. Zijn vocabulaire wijkt nogal eens af van het normaal gangbare. Enkele voorbeelden:

-- Als iemand op een meter tikt om de uitslag te lezen, merkt hij op: "Als dat nodig was, had den ze er wel een hamertje naast gehangen!"
-- En als hem iets niet duidelijk is: "Wie z'n moeder?"

Kortom, een bijzondere man, die er nog steeds veel plezier in heeft om voor De Tuut te werken en die op de werkdonderdagen en -zaterdagen altijd trouw aanwezig is. Chapeau!

Sponsoring/giften/hulp (door Henk Buiteman)

In de afgelopen maanden werden wij - behalve met diverse boeken - ook nog eens verblijd met een aantal mooie, oude meters en een indicateurtoestel. Het laatste wordt gebruikt om het drukverloop in de cilinder van een dieselmotor of een stoommachine ten opzichte van de afgelegde slag vast te leggen. Het door ons verkregen toestel heeft in de jaren zestig van de vorige eeuw dienst gedaan op de Technische Hogeschool te Eindhoven. Er werden metingen mee verricht, o.a. aan een tweetakt dieselmotor van Smit Bolnes.
De vrijwilligers op De Tuut die voorheen als werktuigkundige op schepen hebben gewerkt, herkenden dit toestel meteen. Zij hebben namelijk allen - waar en wanneer dan ook - met een soortgelijk toestel gewerkt. Voor ons is het leuk dat dit

indicateurtoestel ook te gebruiken is voor de stoommachines en dieselmotoren van De Tuut. Het moge duidelijk zijn dat we altijd weer blij verrast zijn als we boeken of apparatuur krijgen aangeboden. We krijgen echter meer, veel meer, vaak ook in de vorm van belangeloze hulp bij technische problemen. Zo werden de oude afsluiters van Ketel 2 en 3 vakkundig opgeknapt door de firma Driessen in Millingen. En David van Toor uit Appeltern helpt ons regelmatig met het weer bruikbaar maken van versleten onderdelen van de Crossley en van de ketels. Dit, door met speciale apparatuur materiaal op de versleten onderdelen te spuiten.

Voor het met stikstof conserveren van Ketel 1 hebben we van Binder Engineering een goed instelbaar reduceertoestel gekregen, zodat we het stikstofverbruik nu kunnen minimaliseren.
Het is werkelijk ongelooflijk hoeveel hulp wij op diverse terreinen krijgen. Het is daarom - helaas - onmogelijk om alle gulle gevers, sponsors en mensen die ons op welke manier dan ook behulpzaam zijn, met name te noemen. Maar ook zij die dit lezen en die hun naam niet genoemd zien, kunnen ervan verzekerd zijn dat wij hen zeer erkentelijk zijn vanwege alle hulp, advies en steun. Want zonder dat alles zou De Tuut niet zijn wat het nu, na zoveel jaren vrijwilligerswerk, is geworden.

Revisie van een centrifugaalpomp (door Mart v.d. Brink)

Acht september 2011 was voor ons een heugelijke dag, want op die woensdagavond om 18.30 uur heeft de centrifugaalpomp van Machine 1 voor het eerst weer water ‘over de dijk’ gepompt.
Het weer bedrijfsklaar maken van deze pomp heeft in totaal meer dan vijf jaar geduurd.
Toen in 2001 Machine 1 voor het eerst weer in bedrijf kwam, wilden we ook de pomp weer laten werken. Bij een controle bleek echter dat pomp en machine niet meer in één lijn stonden; waarschijnlijk omdat het gebouw in tachtig jaar tijd iets is verzakt. Er bleek een afwijking te zijn van bijna 1 millimeter. Dit hebben we opgelost door het steunlager iets te verplaatsen, waardoor deze afwijking enigszins gecorrigeerd en opgenomen werd door het kruklager. Hoewel machine en pomp zonder trillingen draaiden, was dit geen mooie oplossing. Daarom hebben we toen besloten om de machine niet meer gekoppeld te laten draaien. Een andere reden voor deze beslissing was het feit dat Ketel 1 té zwaar werd belast en daardoor niet langdurig stoom kon leveren voor het draaien met de pomp. Ketel 2 en Ketel 3 zouden dit echter wél kunnen en daarom zijn we al geruime tijd bezig om ook deze ketels weer operationeel te krijgen.
In 2006 zijn we begonnen met het oplossen van het aslijn probleem. Om precies te bepalen hoe groot de afwijking uit het midden was, hebben we een lasermeting uitgevoerd met apparatuur die normaliter gebruikt wordt om grote turbines op de honderdste millimeter uit te lijnen. Toen bleek dat het lager horizontaal 0,97 mm en verticaal 0,08 mm uit lijn lag. Eigenlijk zouden pomp en machine daarom opnieuw moeten worden uitgelijnd. Dat zou betekenen dat óf de pomp óf de machine iets verplaatst moest worden. Dit was vrijwel onmogelijk, omdat ze beide in de betonnen fundering van het gebouw waren gestort.
Gelukkig zijn we erin geslaagd om ook voor dit probleem een oplossing te bedenken. Er zou een nieuw lager moeten komen, waarbij het gat uit het midden werd gemaakt (excentrisch dus). Op die manier zou de waaier van de pomp weer in één lijn met de machine komen te liggen. Voor zover wij weten is zoiets - waar dan ook- nog nooit eerder toegepast.
Vrijwilliger Daan Toonen heeft vervolgens de tekeningen gemaakt en het bronzen materiaal hebben we via andere kanalen in ons bezit gekregen. Nadat de lagers waren gedraaid, bleken de maatafwijkingen te groot te zijn, onder andere omdat de gebruikte draaibank niet nauwkeurig genoeg was. We hebben toen een nieuwe poging ondernomen en met behulp van de firma Jonker uit Wijchen is het uiteindelijk toch gelukt om nieuwe bronzen lagerbussen met een excentrisch gat te maken, binnen de gestelde maat-toleranties. Maar toen moesten ze nog gemonteerd worden. In de winterperiode van 2010-2011 hebben we de

stoute schoenen aangetrokken en zijn we met de eigenlijke revisie van de pomp begonnen.
Behalve het plaatsen van de nieuwe lagers moesten ook de dichtingsringen van het waaierhuis met dezelfde honderdste millimeters worden verplaatst. Hiervoor hebben we excentrische paspennen moeten laten maken. Verder zijn alle pakkingen, sommige met een afmeting van twee bij één meter, vervangen. Om lucht-inbraak via de lagerringen te voorkomen, hebben we in eerste instantie minimale passingen van de lagerbussen aangehouden. Ook is er een speciaal soort vet gebruikt, dat ter beschikking werd gesteld door de firma Hofmeijer uit Hengelo, specialist in het reviseren van grote centrifugaalpompen.
Ik wil hierbij speciaal dankzeggen aan Ad van Eck, Rob Bannink en Jos Verkuijk, die al die woensdagavonden hebben meegeholpen om deze mijlpaal te bereiken. Mede door hún inspanningen is ons uiteindelijke doel, het geheel operationeel maken van De Tuut, weer een stapje dichterbij gekomen.

De uilen (door Goof v. Oers)

In 2010 is er tegen de achtergevel van het ketelhuis een kerkuilenkast geplaatst. Deze is kort bewoond geweest, maar de uilen werden verdreven door andere vogels. Begin 2011 hebben we een nieuwe, iets grotere kast opgehangen. Hierin is toen meteen een camera geplaatst, zodat te volgen was wat zich daarbinnen afspeelde. In mei nam een paartje kerkuilen er zijn intrek. Niet lang daarna lagen er vijf eieren en na een broedtijd van ongeveer een maand kwamen de eieren een voor een uit. Al gauw was te zien dat het verschil tussen de oudste en de jongste erg groot was en dat bij het voederen de twee kleinsten niet aan de bak kwamen. Deze hebben slechts twee weken geleefd, maar de andere drie groeiden als kool.
Toen ze ongeveer zes weken waren, werden ze geringd. Na drie maanden begonnen ze ’s nachts uit te vliegen, maar tegen de ochtend kwamen ze steeds weer terug. Uiteindelijk hebben ze de kast allemaal verlaten. Nu wordt het hok af en toe door het kerkuilen ouderpaar gebruikt om te slapen.

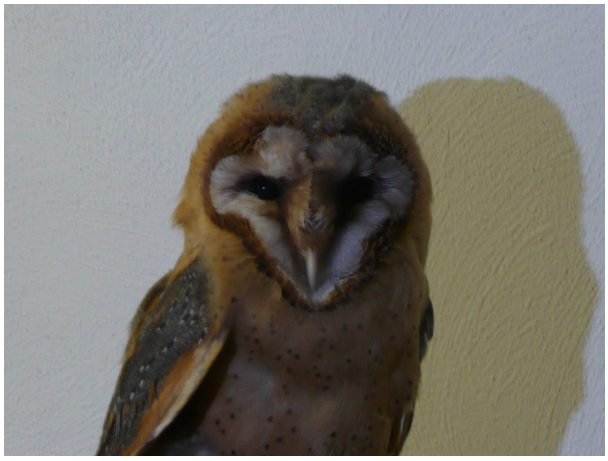

Dat gebeurt overdag, uilen zijn immers nachtdieren.
We hopen dat er volgend jaar opnieuw een broedsel komt. Een natuurorganisatie heeft ons een webcam toegezegd. Dat zal dan tijdig vermeld worden op onze website. Een compilatie van alle opnamen van het afgelopen jaar is op het stoomgemaal te zien.

Techniek (door Henk Buiteman)

Dit jaar hebben we een aantal lopende projecten kunnen afronden, waaronder het stokersgemak, de bergruimte voor de houtkisten aan de voorzijde van het ketelhuis en de Crossley bemalingspomp op de dijk, die nu geschilderd is en die we van een passend informatiebord hebben voorzien.
De Crossley motor zélf heeft al diverse keren gedraaid, maar er zijn nog enkele restpunten waarnaar gekeken moet worden. De ‘officiële’ ingebruikneming van deze motor zal plaatsvinden in het voorjaar van 2012.

-- Het verlichtingsproject in de motorenzaal vordert gestaag. Het was niet eenvoudig om voldoende oude, emaille werkplaatslampen te vinden, maar uiteindelijk zijn we daar dan toch in geslaagd. Een aantal komt uit het Kromhout Museum in Amsterdam. Ook kregen we enkele lampen via een relatie van een van onze vrijwilligers. Tenslotte vonden we nog enkele lampen die als oud ijzer ergens langs de kant

van de weg lagen. Onze huisschilder heeft de beschadigingen weggewerkt en de lampen afgelakt. Vervolgens gingen we op zoek naar een oud type aansluit/ophangpunten die aan het schuine dak bevestigd moesten worden. En tenslotte moest de elektrische voeding daar naartoe worden aangelegd.

-- De bemalingspomp van Machine 1 is afgelopen winter voorzien van nieuwe lagerbussen om een probleem met de aslijn van stoommachine en bemalingspomp op te lossen (waarover elders in deze Monumentaal meer).

-- Bij werkzaamheden op de vlonder is er nog wel eens het een en ander in het water gevallen, zoals een plaat trespa, een stuk rubber, pakking en gereedschap. Om te voorkomen dat dit alles door de bemalingspompen wordt meegezogen, waardoor er nog meer schade aan de toch al beschadigde schoepen zou ontstaan, was een inspectie onder water zeer gewenst. Ook wilden we er zeker van zijn dat het kooshek goed gemonteerd was en dat de zuigbuizen van de bemalingspompen nog goed gefixeerd stonden. Leden van het duikteam van de brandweerorganisatie van de gemeente West Maas en Waal waren bereid om ons hiermee te helpen en in juni jl. kwamen zij met zeer professionele apparatuur naar het stoomgemaal om de klus te klaren. Er werd van alles uit het water gehaald en ook werd er een aantal krooshek-staven alsnog in een hoeklijn gemonteerd. Tenslotte werden de zuigbuizen van beide pompen gecontroleerd, die gelukkig in prima staat bleken te zijn.

-- De nieuwe onderdelen van Ketel 2 en 3 zijn inmiddels op De Tuut aangekomen. Het inhijsen van de diverse stalen pijpen was een ware happening. In de volgende Monumentaal zal hier uitvoerig aandacht aan worden besteed.

Secretarieel jaaroverzicht over het jaar 2010 (door Goof van Oers)

Aantal werkzaterdagen	23
Aantal werkwoensdagavonden	49
Aantal werkdonderdagen	50
Aantal gewerkte uren door vrijwilligers	5600
Aantal bijeenkomsten met vrijwilligers	1
Aantal bestuursvergaderingen	7
Aantal stoomweekends	5
Aantal stoomdagen met presentatie	1
Aantal instructiebijeenkomsten vrijwilligers	3
Aantal bezoekers op stoomdagen	1558
Aantal bezoekers buiten stoomweekends	1272
Aantal rondleidingen in aparte groepen	48
Aantal scholen	4
Aantal leerlingen	141

Stoomdagen 2012:

12 en 13 mei	11.00-16.30 uur
7 en 8 juli	11.00-16.30 uur
11 en 12 augustus	11.00-16.30 uur
8 en 9 september	11.00-16.30 uur
20 en 21 oktober	11.00-16.30 uur

Het bezoekerscentrum van het stoomgemaal is ook beschikbaar voor vergaderingen en bijeenkomsten. Verder is het stoomgemaal een door de gemeente aangewezen trouwlocatie.

Monumentaal is een nieuwsbrief van Monumentenstichting Baet en Borgh. Deze nieuwsbrief verschijnt minimaal eenmaal per jaar.
Redactie, administratie en foto's: Henk Buiteman, Wil Buiteman, Goof van Oers, Jacques Verheggen
Stichting Baet en Borgh, de Tuut 1, 6629 AA Appeltern. Tel. 0487-541156 of 06-15180767 www.de-tuut.nl Postbank 5545151

Druk: JANSSEN REPRO Pontanusstraat 4, 6524 HD Nijmegen, tel. 024-3226715